

ISIKUTEENINDUSETTEVÕTETE MAKSETAVAD¹

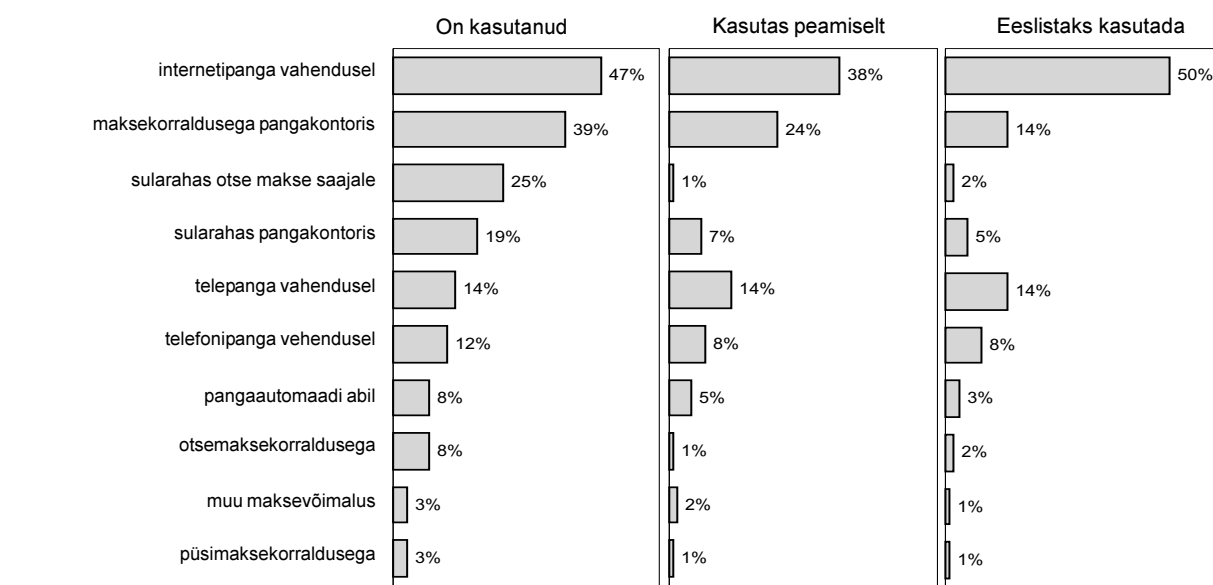
EMORI ja Eesti Panga koostöös valmis 2000. aasta lõpul uurimus isikuteenindusettevõtetes kasutatavatest makseviisidest. Küsitlus hõlmas rohkem kui viie töötajaga majutus- ja toitlustus- ning iluteenindus- ja muid teenindusettevõtteid. Valimis oli 150 ettevõtet, neist 70% Tallinnas ja 30% Tartus, Pärnus ja Narvas, uuringu tulemused on üldistatavad 2000. aastal tegutsenud 691 firmale².

Pankade kasutamine

Uurimusest selgub, et suurema töötajaskonna ja käibega majutus- ja toitlustusettevõtete ning Tallinnas tegutsevate ettevõtete põhipank on valdavalt **Hansapank**, väljaspool Tallinna paiknevatel väiksematel ettevõtetel aga **Eesti Ühispank**. Keskmiselt omatakse arvelduskontot 1,28 pangas ja seda sõltuvalt ettevõtte käibest. See tähendab, et vähemalt kahes pangas on konto igal neljandal ette-

võttel, kellest umbes pooled toovad peamiseks põhjuseks klientide parema teenindamise. Enam mainitud põhjuste seas olid ka passiivse konto omamine varasemast ajast ja riskide hajutamine. Hansapanga kliendid on panga võimalustega üldiselt paremini kursis ja oskavad hinnata oma põhipanga laenusaamise tingimusi, Ühispanga puhul ollakse rohkem rahul hinnatasemega.

Joonis 1. Erinevate maksevõimaluste kasutamine regulaarmaksete tasumiseks 2000. aastal (% kõikidest vastajatest)

¹ Uuringu üks tellijaid on Eesti Pank, tulemuste omandi- ja autoriõigus kuulub ASile Emor. Käesolev ülevaade on avaldatud Emori nõusolekul.

² Valimibaasina kasutati Eesti Ettevõtete ja Äriregistri koondandmebaasi.

Makseviisid kulude eest tasumisel ja tulude laekumisel

Regulaarmakseid tasub üle poole küsitletutest peamiselt elektroonsete kanalite vahendusel (eriti Hansapanga kliendid), väiksemad ettevõtted sooritavad oluliselt enam makseid sularahas pangakontoris (vt joonis 1). Makse-eelistusi põhjendati mõlemal juhul peamiselt mugavuse ja harjumusega. Mida suurem on ettevõtte, seda tõenäolisem on telepanga kasutus. Kindlalt eelistatuim makseviis on internetipank, peamine makseviis kattub eelistatud makseviisiga 3/4 isikuteenindusettevõtetele.

Töötasu aga maksis ligemale 2/3 isikuteenindusettevõttest peamiselt sularahas, põhjendades seda eeskätt töötajate sooviga. Üle poole vähemalt 100 000 krooni kuukäibega ning enam kui 20 töötajaga küsitletutest kannavad töötasu siiski töötaja pangakontole.

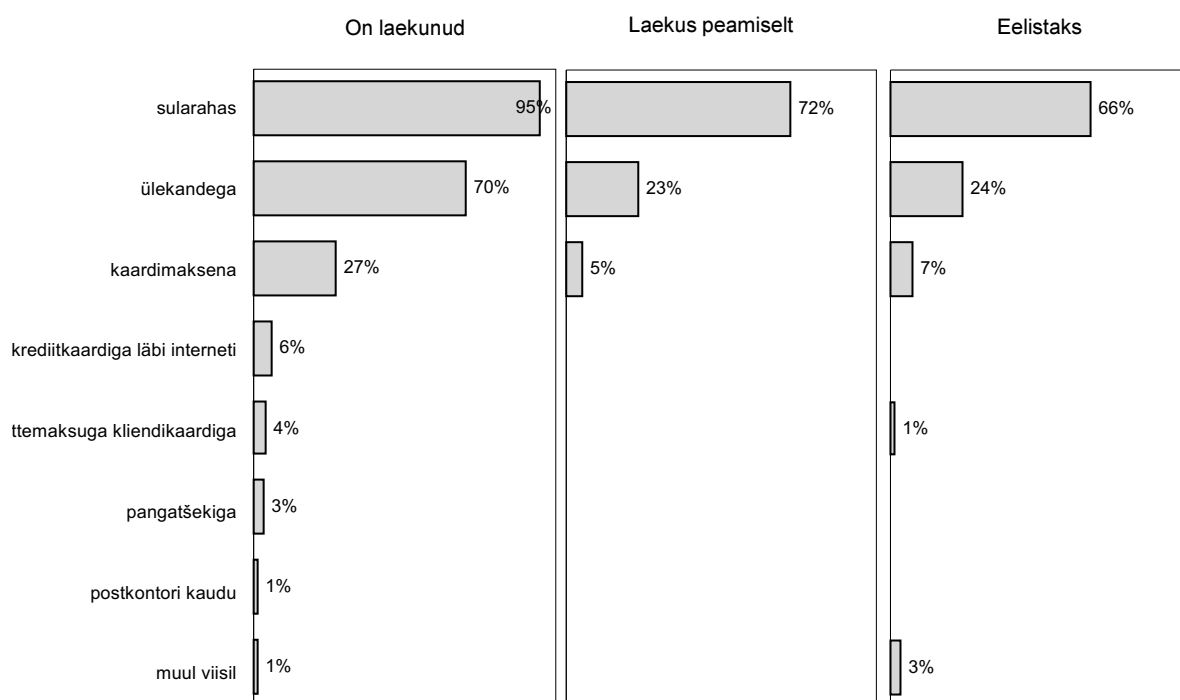
Riigimaksude tasumise viisid on sarnased regulaarmaksete tasumise viisidega – mitte-elektronseid maksekanaleid kasutavad pigem väiksema töötajate arvu ja käibega ettevõtted, elektroonsete makseviiside kasutamine on aga levinum suuremates ettevõtetes. Keskmisest oluliselt rohkem kasutavad elektroonseid kanaleid Hansapanga kliendid. Eelistatud makseviisist erinevat

kasutamist põhjendatakse kõige enam tehniliste võimaluste puudumisega.

Sisseostetava kauba eest tasumisel ületab elektroonsete kanalite kasutamine pisut mitte-elektronseid kanaleid. Sularahas maksavad ja eelistavad teha seda ka edaspidi väiksema töötajaskonna ja kuukäibega ettevõtted ning Eesti Ühispanka kliendid. **Põhivahendite eest tasumisel** jaguneb elektroonsete ja mitte-elektronsete vahendite kasutajaskond peaaegu võrdselt. Väiksemad ettevõtted kasutavad keskmisest enam maksekorraldust ja sularahas maksmist, suuremad internetipanka. Ligemale neljandikul ettevõttest ei kattu peamiselt kasutatav ja eelistatud (internetipank) makseviis, mida põhjendatakse eelkõige tehniliste võimaluste puudumisega. **Väikevahendite eest tasumisel** kasutatakse ülekaalukalt mitte-elektronseid kanaleid. Peamine makseviis on sularahas maksmine (44%) ning seda kõikides isikuteenindusettevõtete gruppides.

Peamine **tulude laekumisviis** on sularaha (vt joonis 2). Kaardiga tasumine on enam levinud majutus- ja toitlustusettevõtetes ning Hansapanga klientide puhul. Suuremate isikuteenindusettevõtete seas on kaardimaksete kaudu tulu saajaid rohkem.

Joonis 2. Klientide tasumisviisid kaupade/teenuste eest 2000. aastal (% kõikidest vastajatest)

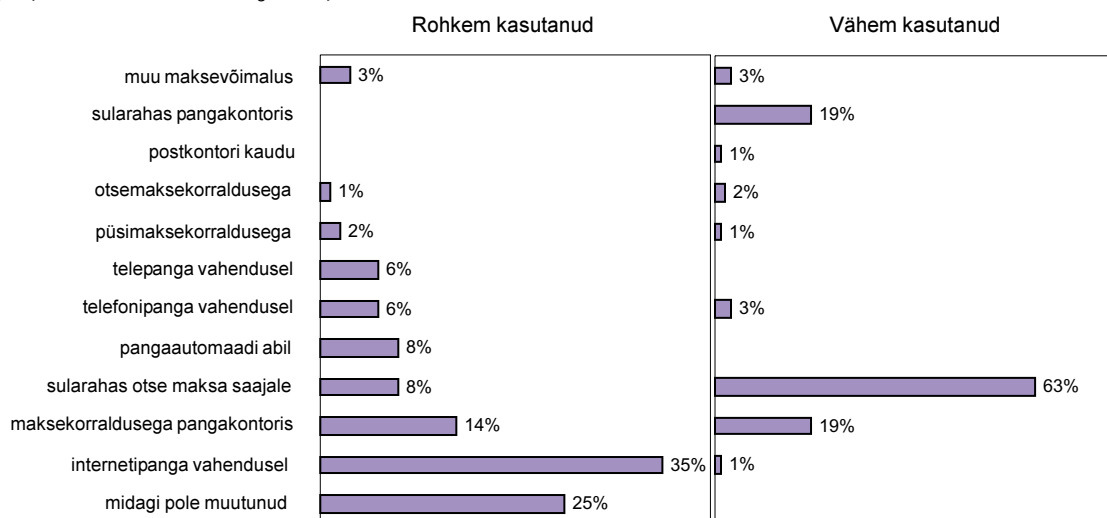
2000. aastal toimunud muutused makseviisides

Neljandik isikuteenindusettevõtetest väidab, et nende jaoks pole **kulude tasumise osas** makseviisides võrreldes 1999. aastaga midagi muutunud. Üldine tendents on elektroonsete kanalite kasutamise suurenemine, eelkõige on vähenenud sularahas otse saajale maksmine (63%). Internetipanga kasutamise kasvus puuduvad erinevused ettevõtete suuruse, tegevusala või piirkonna lõikes, küll aga on selgelt näha, et Hansapanga klientide seas on oluliselt enam neid, kes on internetipanka rohkem kasutama

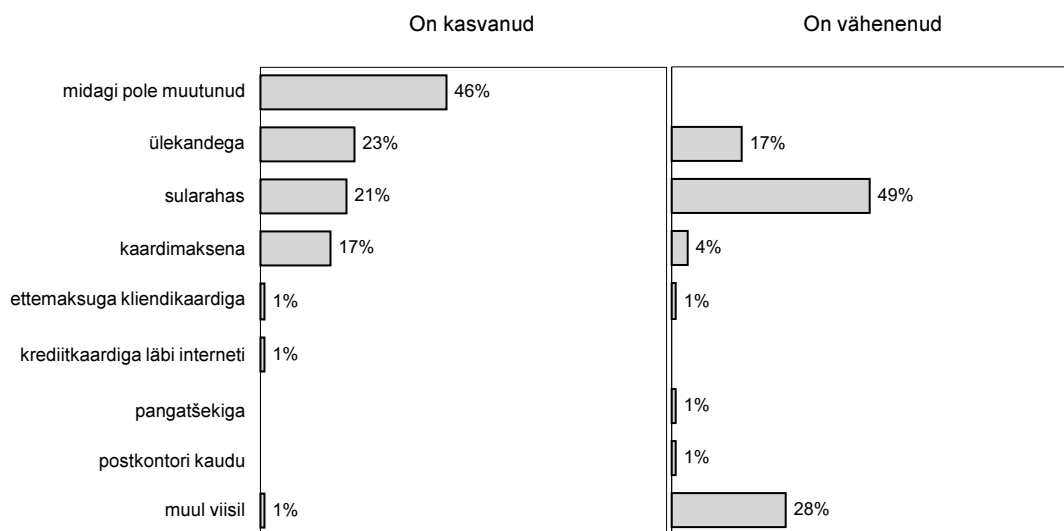
hakanud (43%, Eesti Ühispaniga klientidest 27%).

Laekuvate tulude osas pole midagi muutunud 46% jaoks vastanud ettevõtetest. Kõige enam on siin suurenenud kaardimaksete osa. Võimalus kaardimakseid kasutada on keskmisest suurem Hansapanga klientidel ning suurema kuukäibe ja töötajaskonnaga isikuteenindusettevõtetel, samuti majutus- ja toitlustusettevõtetel. Makseviiside dünaamikat kirjeldavad joonised 3 ja 3a.

Joonis 3. Makseviisid, mida on ettevõtted kasutanud 2000. aastal rohkem ja vähem võrreldes 1999. aastaga (% kõikidest vastajatest)

Joonis 3a. Makseviisid, mida kliendid on kasutanud 2000. aastal rohkem ja vähem võrreldes 1999. aastaga (% kõikidest vastajatest)

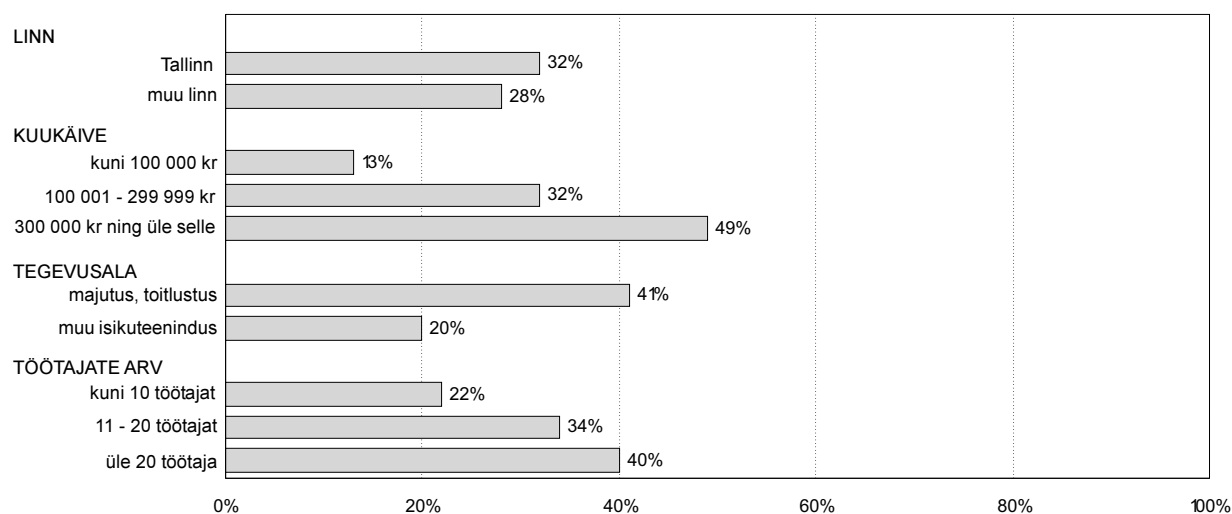

Kaardimaksete väljavaated

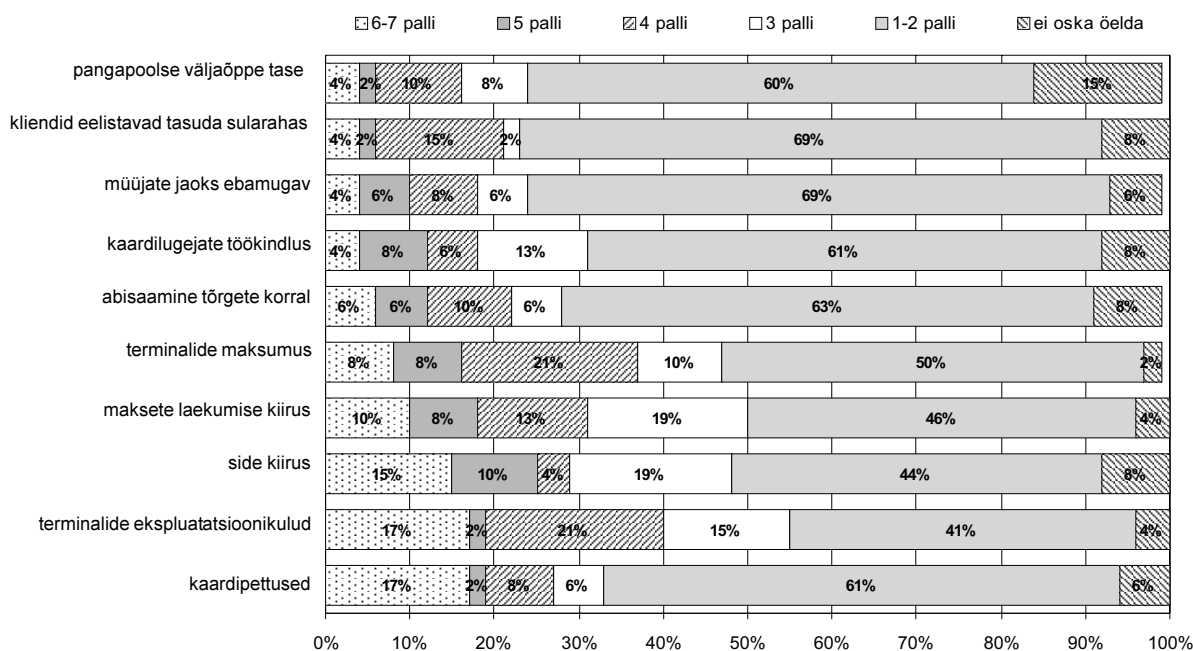
Lisaks praegusele kaardimaksete kasutamise võimalusele (vt joonis 4) vaadeldi ka selle võimaluse sisseseadmise kavatsust lähema aasta jooksul. Kui 2000. aasta lõpul sai kaardimakseid teha 31% isikuteenindusettevõtetes, siis aasta jooksul peaks sellele lisanduma veel 14%. Keskmisest enam kavatsevad kaardimakse võimaluse luua Hansapanga kliendid ja majutuse ning toitlustusega tegelevad ettevõtted.

2001. aasta lõpuks peaks olema võimalik kaardiga maksta rohkem kui 60% majutus- ja toitlustusettevõttes. Probleeme tekitavad peamiselt terminalide ekspluatatsioonikulud, side kiirus ja maksete laekumise kiirus (vt joonis 5). Kaardiga maksmise positiivsete külgedena nähakse eelkõige klientide soovi täitmist (45%) ja turvalisust (31%).

Joonis 4. Kaardimakse võimalusi pakkuvad isikuteenindusettevõtted/-asutused (% vastava sihtgrupi ettevõtetest)

Joonis 5. Kaardimaksete senisest laiemalt kasutamist takistavad tegurid (% ettevõtetest/asutustest, kus saab maksta kaardiga, n = 48)

Kokkuvõte

Pea kõikide uuringus vaadeldud kulude tasumisel kasutab pisut suurem osa ettevõtteid elektroonilisi kanaleid, erandiks on töötasu maksmine ja väikevahendite eest tasumine. Üldjuhul on enam kasutatud ja ka eelistatuim maksekanal internetipank, erandiks jällegi töötasu maksmine ja väikevahendite

eest tasumine. Tulude laekumisel on suurim tähtsus sularahal, mis on ka eelistatuim tulude laekumise viis. Vastajate endi hinnangud kinnitavad elektrooniliste kanalite osatähtsuse kasvu mitte-elektroniliste kanalite arvelt. Kaardimaksete peamiste miinuste ja takistavate teguritena nähakse kõrget hinda ja aeglast raha laekumist.